

Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích - pobočky Tábora ze dne 18.12.2008, sp. zn. 15 Co 707/2008, ECLI:CZ:KSCB:2008:15.CO.707.2008.1

Číslo: 83/2010

Právní věta: Má-li smlouva o úvěru uzavřená mezi peněžním ústavem a fyzickou osobou charakter spotřebitelského úvěru podle zákona č. 321/2001 Sb., lze platně sjednat úrok z prodlení pouze do výši stanovené občanskoprávními předpisy.

Soud: Krajský soud v Českých Budějovicích - pobočka Tábor

Datum rozhodnutí: 18.12.2008

Spisová značka: 15 Co 707/2008

Číslo rozhodnutí: 83

Číslo sešitu: 7-8

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Úroky z prodlení

Předpisy: § 2 písm. b) předpisu č. 321/2001Sb.

§ 262 odst. 4 obch. zák.

§ 497 obch. zák.

§ 517 odst. 2 obč. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobkyně se na žalovaném domáhala zaplacení částky 28 506,90 Kč, úroku z prodlení splatného do dne 17. 4. 2008 v částce 1113,91 Kč a dále úroku z prodlení z částky 28 506,90 Kč ve výši 25,6 % ročně od 18. 4. 2008 do zaplacení. Žalobu odůvodnila tím, že mezi účastníky byla uzavřena smlouva o hotovostním úvěru (dále též jen „smlouva“) ve výši 30 000 Kč, který měl žalovaný splácet pravidelnými měsíčními splátkami po 710 Kč; v tom byl zahrnut i pevně stanovený úrok 15,6 % ročně a poplatky spojené s úvěrovou smlouvou podle sazebníku žalobkyně. Pro případ prodlení žalovaného se splácením byl dohodnut úrok z prodlení z nesplacených částek ve výši roční úvěrové sazby sjednané ve smlouvě zvýšené o 10 % ročně. Žalovaný neplnil podmínky smlouvy a úvěr přes upomínky nesplácel; proto žalobkyně požádala o předčasné splacení celého zůstatku úvěru s příslušenstvím (tzv. „zesplatnění“ podle bodu 9. smlouvy). Ke dni 17. 4. 2008 činil dluh 28 506,90 Kč a úrok z prodlení splatný do tohoto data 1113,91 Kč; od 18. 4. 2008 pak žalobkyně požaduje úrok z prodlení ve sjednané výši 25,6 % ročně z částky 28 506,90 Kč.

Rozsudkem ze dne 5. 8. 2008 O k r e s n í s o u d v Táboře uložil žalovanému, aby zaplatil žalobkyni částku 28 506,90 Kč s úrokem z prodlení do 17. 4. 2008 ve výši 443,89 Kč a s úrokem z prodlení ve

výši 10,5 % ročně z částky 28 506,90 Kč od 18. 4. do 30. 6. 2008, ve výši 10,75 % ročně z téže částky od 1. 7. do 5. 8. 2008 a za dobu od 6. 8. 2008 do zaplacení s ročním úrokem ve výši, která v každém jednotlivém kalendářním pololetí trvání prodlení odpovídá v procentech součtu čísla 7 a výše limitní sazby pro dvoutýdenní repo operace České národní banky vyhlášené ve Věstníku České národní banky a platné vždy k prvnímu dni příslušného kalendářního pololetí, vše do 3 dnů od právní moci rozsudku (výrok I.). Výrokem II. pak zamítl žalobu „co do částky 670,02 Kč s úrokem z prodlení ve výši 15,1 % ročně z částky 28 506,90 Kč od 18. 4. do 30. 6. 2008, ve výši 14,85 % ročně z částky 28 506,90 Kč od 1. 7. do 5. 8. 2008 a dále za dobu od 6. 8. do zaplacení a co do výše úroku převyšujícího zákonem stanovenou výši, která v každém jednotlivém kalendářním pololetí trvání prodlení odpovídá v procentech součtu čísla 7 a výše limitní sazby pro dvoutýdenní repo operace České národní banky vyhlášené ve Věstníku České národní banky a platné vždy k prvnímu dni příslušného kalendářního pololetí,“ a výrokem III. rozhodl, že je žalovaný povinen nahradit žalobkyni náklady řízení ve výši 1140 Kč do 3 dnů od právní moci rozsudku. Pokud jde o skutkový stav, vyšel soud prvního stupně především ze smlouvy o úvěru uzavřené mezi účastníky dne 7. 6. 2006. V ní se žalobkyně zavázala poskytnout žalovanému peněžní prostředky až do výše 30 000 Kč (bod 1.). Žalovaný se zavázal úvěr splatit pravidelnými měsíčními splátkami 710 Kč vždy k 10. dni každého měsíce s tím, že první splátka bude zaplacena 10. 7. 2006 a že za předpokladu jednorázového čerpání úvěru v den uzavření smlouvy a dodržení podmínek splácení bude poslední splátka činit 375,50 Kč a bude zaplacena dne 11. 6. 2012, který je dnem konečné splatnosti úvěru (bod 3.). V bodě 6. byla sjednána maximální výše úvěru (jíž se rozumí součet všech dohodnutých splátek úvěru) částkou 50 785,50 Kč. Pro případ, že žalovaný nezplatí splátku v dohodnuté lhůtě nebo že se úvěr s příslušenstvím stane splatným podle bodu 9., bylo dohodnuto, že je žalobkyně oprávněna požadovat z nesplacených částek úrok z prodlení ve výši roční úrokové sazby sjednané ve smlouvě zvýšené o 10 % ročně a dále ceny spojené se správou úvěru v prodlení a s případným vymáháním úvěru. Zmíněný bod 9. obsahuje ujednání, že žalobkyně je oprávněna požadovat v jí určené lhůtě splacení celého úvěru s příslušenstvím i před jeho úplným vyčerpáním a před jeho splatností mimo jiné tehdy, jestliže se žalovaný ocitne v prodlení se splacením jedné splátky po dobu delší než tři měsíce nebo se splacením více než dvou splátek v dohodnuté lhůtě. V bodě 10. se pak žalovaný zavázal splatit žalobkyni úvěr s úrokem na základě úrokové sazby 15,60 %, která je neměnná po celou dobu trvání smlouvy. Podle bodu 11. je úvěr úročen ode dne jeho poskytnutí včetně do dne bezprostředně předcházejícího dni skutečného splacení úvěru včetně. Z přehledu pohybů na úvěrovém účtu pak vyplynulo, že počínaje listopadem 2007 přestal žalovaný dohodnuté splátky zasílat, v důsledku čehož byl úvěr k 28. 2. 2008 zesplatněn. Ke dni zesplatnění činil zůstatek dluhu (včetně úroku z úvěru) 28 506,90 Kč, již splatný úrok z prodlení (v sazbě 25,60 %) pak ke dni 17. 4. 2008 představoval částku 1113,91 Kč. Po právní stránce sice soud prvního stupně vyhodnotil závazkový vztah mezi účastníky jako vztah z úvěrové smlouvy podle § 497 a následujících obchodního zákoníku, který se jako tzv. absolutní obchod ve smyslu § 261 odst. 3 písm. d) obch. zák. řídí obchodním zákoníkem bez ohledu na to, že žalovaný při uzavření úvěrové smlouvy nevystupoval jako podnikatel, nýbrž jako běžná fyzická osoba, ale současně konstatoval, že s ohledem na toto postavení žalovaného je smluvní vztah účastníků podřízen též zákonu č. 321/2001 Sb., o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru (dále jen „zákon o spotřebitelském úvěru“). Smlouva účastníků obsahuje dohodu o běžném smluvním úroku, která je v souladu se shora uvedenými právními předpisy, a proto je požadavek žalobkyně na zaplacení jistiny v částce 28 506,90 Kč důvodný. Spotřebitelský charakter úvěru ovšem vylučuje, aby se – pokud jde o úrok z prodlení – uplatnila smluvní volnost zakotvená v § 369 odst. 1 obch. zák. Jestliže podle § 262 odst. 4, věty druhé, obch. zák. nese smluvní strana, která není podnikatelem, odpovědnost za porušení povinností ze vztahů uvedených v první větě tohoto ustanovení (tj. ve vztazích podle § 261 obch. zák. nebo ve vztazích podřízených obchodnímu zákoníku dohodou podle § 262 odst. 1) podle obč. zák. a jestliže je vznik povinnosti zaplatit úrok z prodlení důsledkem porušení smluvní povinnosti žalovaného platit včas sjednané splátky úvěru, má žalobkyně právo na úrok z prodlení toliko ve výši stanovené v občanskoprávních předpisech, konkrétně v § 517 odst. 2 obč. zák. a v § 1 nařízení vlády č. 142/1994 Sb. ve znění nařízení vlády č. 136/2005 Sb. Dohoda o výši úroku z

prodlení nad rámec uvedených ustanovení je pro rozpor se zákonem podle § 39 obč. zák. neplatná; jedná se však jen o částečnou neplatnost smlouvy ve smyslu § 41 obč. zák., neboť důvod neplatnosti se vztahuje výlučně na toto ujednání. S ohledem na tyto závěry bylo žalobě, pokud se jí žalobkyně domáhala úroku z prodlení, vyhověno jen částečně jak ve vztahu k úroku již splatnému, tak i ve vztahu k úroku požadovanému do budoucna. O nákladech řízení rozhodl soud prvního stupně podle § 142 odst. 3 o. s. ř.

Proti tomuto rozsudku podala odvolání žalobkyně. Podle jejího názoru soud prvního stupně věc nesprávně posoudil po právní stránce, když jí nepřiznal úrok z prodlení dohodnutý v úvěrové smlouvě. Žalobkyně je přesvědčena, že ustanovení § 262 odst. 4 obč. zák. se týká jen obecných podmínek odpovědnosti za škodu způsobenou porušením smluvních povinností a samo o sobě smluvní volnost při sjednávání úroku z prodlení nevylučuje. Dohoda o výši úroku z prodlení v případě nesplácení poskytnutého úvěru nezakládá nerovnováhu mezi podnikatelem a nepodnikající fyzickou osobou, neboť její účinky nastanou pouze v případě porušení smluvních povinností; pokud dlužník své povinnosti plní, k sankci v podobě vyššího úroku z prodlení nedojde. V této věci je úrok z prodlení stanovený občanskoprávními předpisy nižší než smluvený úrok v úvěrové smlouvě. Proto názor, který soud prvního stupně zaujal, vlastně zvýhodňuje dlužníky, kteří neplní své smluvní povinnosti, proti těm, kteří úvěr řádně splácejí. Takovýto postup nejen že nechrání spotřebitele, ale sám odporuje dobrým mravům. Žalobkyně proto navrhla, aby byl napadený rozsudek změněn tak, že bude žalobě v celém rozsahu vyhověno.

K r a j s k ý s o u d v Českých Budějovicích – pobočka v Táboře – potvrdil rozhodnutí soudu prvního stupně.

Z odůvodnění:

Odvolání bylo podáno včas k tomu oprávněnou osobou. Proto odvolací soud projednal věc podle § 212 o. s. ř. a přezkoumal napadený rozsudek v rozsahu, v jakém se toho žalobkyně domáhala. I když žalobkyně uvádí, že její odvolání směřuje „proti výroku I. a II. předmětného rozsudku“, je z odůvodnění jejího podání (a tedy z obsahu odvolání ve smyslu § 41 odst. 2 o. s. ř.) zřejmé, že se její nesouhlas váže výlučně k výroku, jímž byla částečně zamítnuta žaloba domáhající se úroku z prodlení. Proto předmětem odvolacího přezkumu byl pouze tento meritorní výrok a závislý (§ 212 písm. b/ o. s. ř.) výrok o nákladech řízení.

Odvolání není opodstatněné.

Žalobkyně ve svém odvolání uplatnila odvolací důvod podle § 205 odst. 2 písm. g) o. s. ř., jímž lze namítat, že rozhodnutí soudu prvního stupně spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Zpochybnila totiž právní závěr soudu prvního stupně, že v případě úvěrové smlouvy sjednané s osobou, která nemá postavení podnikatele, tj. smlouvy mající charakter spotřebitelského úvěru, má věřitel přesto, že se jedná o závazkový právní vztah upravený obchodním zákoníkem, nárok na úrok z prodlení pouze v rozsahu stanoveném občanskoprávními předpisy. Odvolací soud však tento názor považuje za správný. O tom, že úvěrová smlouva uzavřená mezi účastníky dne 7. 6. 2006 má vzhledem k postavení žalovaného jako nepodnikající fyzické osoby (§ 2 písm. b/ zákona o spotřebitelském úvěru) charakter smlouvy o spotřebitelském úvěru, není pochyb (vyplývá to ostatně i z jejího výslovného znění – srov. bod 6.) a tento závěr soudu prvního stupně žalobkyně ani nenapadá. V tomto směru tedy zcela postačí odkázat na úplné a přesvědčivé odůvodnění napadeného rozsudku. Žalobkyně však nesouhlasí s tím, jak soud prvního stupně vyložil ustanovení § 262 odst. 4 ve vztahu k § 369 odst. 1 obč. zák., tedy k zákonem preferované smluvní volnosti účastníků obchodněprávních závazkových vztahů pokud jde o výši úroku z prodlení. Podle jejího názoru se použije ustanovení, jež jsou pro tu smluvní stranu, která není podnikatelem, výhodnější, jen tehdy, jedná-li se o ustanovení, jejichž smyslem je ochrana spotřebitele. Soud prvního stupně zaujal správné stanovisko, že takto lze

vyložit pouze větu prvou § 262 odst. 4 obch. zák.; znění věty druhé („Smluvní strana, která není podnikatelem, nese odpovědnost za porušení povinností z těchto vztahů podle občanského zákoníku ...“) však nedává podle názoru odvolacího soudu možnost jiného výkladu než je ten, že jakákoliv sankce za porušení smluvní povinnosti tím účastníkem smlouvy, který není podnikatelem, se ve vztazích uvedených v první větě vždy řídí občanským zákoníkem a dalšími předpisy občanskoprávní povahy. Soud prvního stupně má pravdu i v tom, že povinnost platit úrok z prodlení je důsledkem porušení smluvní povinnosti dlužníka platit řádně a včas sjednané splátky, a právo věřitele na zaplacení tohoto úroku tudíž vyplývá z odpovědnosti dlužníka za porušení smluvní povinnosti. Vzhledem k tomu lze souhlasit i s tím, že ustanovením § 262 odst. 4 obch. zák. je smluvní volnost podle § 369 odst. 1 obch. zák. omezena tak, že lze úrok z prodlení platně sjednat (a tedy soudním rozhodnutím přiznat) jen ve výši dané občanskoprávními předpisy. V podrobnostech lze opět odkázat na odůvodnění napadeného rozsudku, zejména na poukaz soudu prvního stupně na ustanovení § 517 odst. 2 obč. zák. a § 1 nařízení vlády č. 142/1994 Sb. v současném znění a na jejich kogentní povahu.

Zbývá posoudit důvodnost námitky žalobkyně, že právní názor soudu prvního stupně ve svých důsledcích zvýhodňuje dlužníky, kteří úvěr nesplácejí, proti těm, kteří řádně plní své smluvní povinnosti. Jak už bylo uvedeno, podle bodu 11. smlouvy měl být úvěr úročen ode dne poskytnutí do dne bezprostředně předcházejícího dni jeho skutečného splacení (vždy včetně). Toto ujednání je samozřejmě omezeno maximální výší úvěru uvedenou v bodě 6., ale je z něj zřejmé, že žalobkyně by mohla požadovat úrok z úvěru nejen do dne jeho zesplatnění, ale - v rámci maximální výše úvěru - i po tomto datu. Pro tento konkrétní případ by to znamenalo, že žalobkyně má i nadále právo na úrok ve výši 15,6 % z dosud neuhrazené jistiny a kromě toho na úrok z prodlení ve výši odpovídající občanskoprávními předpisy. Součet sazeb obou těchto úroků dokonce převyšuje žalobkyní požadovaných 25,6 %; žalobkyně se ovšem, podle vylíčení rozhodujících skutečností v žalobě, úroku z úvěru po datu zesplatnění nedomáhá, a (jen proto) jí ho nelze přiznat. Z uvedeného vyplývá, že právní názor soudu prvního stupně neplatící dlužníky nikterak nezvýhodňuje a že tedy ani tato námitka žalobkyně neobstojí.

V souvislosti s úvahami o úroku z prodlení považuje odvolací soud za nezbytné poukázat i na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 3. 2004, sp. zn. [35 Odo 101/2002](#), uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. R 5/2006, v němž byl vysloven názor, že občanský ani obchodní zákoník neumožňují věřiteli požadovat po dlužníku úrok z prodlení pro případ prodlení s placením příslušenství pohledávky, nedošlo-li mezi nimi k dohodě, že smluvené úroky se stanou součástí jistiny. Úvěrová smlouva ze 7. 6. 2006 takové ujednání účastníků neobsahuje (ani bod 14. pojednávající o připisování úroků k jistině takto vyložit nelze), a proto žalobkyně není oprávněna požadovat úrok z prodlení z ničeho jiného než z jistiny. Tomu ovšem neodpovídá ani žalobní petit ani vyhovující výrok napadeného rozsudku, neboť úrok z prodlení je požadován a přiznán i z připočteného úroku z úvěru. Tato úvaha ovšem nemění nic na tom, že právní moc výroku, jímž bylo žalobě částečně vyhověno, nebyla odvoláním žalobkyně dotčena (§ 206 odst. 2, věta první, o. s. ř.).

Vzhledem k tomu, co bylo shora uvedeno, je výrok o částečném zamítnutí žaloby věcně správným rozhodnutím. Jelikož pak soud prvního stupně nepochybil ani při rozhodování o nákladech řízení, byl napadený rozsudek v obou přezkoumávaných výrocích podle § 219 o. s. ř. potvrzen.